

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 2.7.2008
KOM(2008) 412 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Obnovená sociálna agenda:
Príležitosti, prístup a solidarita v Európe 21. storočia**

{SEK(2008) 2156}

{SEK(2008) 2157}

{SEK(2008) 2178}

{SEK(2008) 2184}

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Sociálny rozmer Európy – Čas na obnovu a oživenie.....	4
3.	Obnovená sociálna agenda pre príležitosti, prístup a solidaritu: Ciele	6
4.	Obnovená sociálna agenda pre príležitosti, prístup a solidaritu: Priority	7
4.1.	Deti a mládež – Európa zajtrajška.....	7
4.2.	Investovanie do ľudí, väčší počet a lepšie pracovné miesta, nové zručnosti	8
4.3.	Mobilita.....	10
4.4.	Dlhší a zdravší život.....	11
4.5.	Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu	13
4.6.	Boj proti diskriminácii	14
4.7.	Príležitosti, prístup a solidarita na celosvetovej úrovni	15
5.	Obnovená sociálna agenda pre príležitosti, prístup a solidaritu: Nástroje	16
5.1.	Právne predpisy EÚ.....	16
5.2.	Sociálny dialóg.....	17
5.3.	Otvorená metóda koordinácie	17
5.4.	Financovanie EÚ	18
5.5.	Partnerstvo, dialóg a komunikácia	19
5.6.	Zabezpečenie, aby všetky politiky EÚ podporovali príležitosti, prístup a solidaritu	19
6.	Záver	20

1. Úvod

Technologický pokrok, globalizácia a starnutie obyvateľstva menia spoločnosti Európy. V posledných rokoch sa tempo zmien zrýchlilo. Európania žijú v nových rodinných zloženiach a pracovných modeloch dlhšie a zdravšie. Hodnoty a vzťahy medzi generáciami sa menia. Európania čelia neobvyklým príležitostiam, väčšiemu výberu a lepším životným podmienkam. Európska únia je nápomocná pri vytváraní týchto príležitostí, čím prispieva k stimulovaniu zamestnania a mobility, a to najmä prostredníctvom Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť, väčšej integrácie trhu a makroekonomickej stability.

Zároveň je však aj naďalej prítomná holá realita: Príliš mnoho ľudí je neaktívnych alebo nezamestnaných a príliš mnoho mladých ľudí opúšťa školu predčasne a v dôsledku toho mnoho ľudí stále žije v chudobe (najmä deti a starší ľudia) a v sociálnej izolácii. A objavili sa aj nové problémy – starnúce a bohatšie obyvateľstvo prináša zvýšenú mieru odkázanosti staršej populácie a choroby z nadbytku (obezita, stres). Okrem týchto ďalekosiahlych spoločenských zmien v roku 2008 zaznamenávame spomalenie svetového hospodárstva, zvyšovanie konkurencie v súvislosti s obmedzenými zdrojmi vrátane potravín a energie a pretrvávanie turbulencií na finančných trhoch. Hoci by hospodárstvo EÚ vďaka zdravým základom malo dobre odolávať týmto vonkajším otrasom, nedávny vývoj vrátane dramaticky rastúcich cien potravín a ropy vyvolávajú obavy. Tento vývoj sa disproportionalne dotýka chudobného obyvateľstva. Navyše, i keď verejná mienka ukazuje, že Európania sú vo všeobecnosti spokojní s ich kvalitou života, obávajú sa budúcnosti a majú strach z toho, že podmienky pre ich deti sa v nadchádzajúcich rokoch zhoršia.

Sociálna politika musí **udržať krok** s týmito meniacimi sa skutočnosťami – musí byť flexibilná a schopná reagovať na zmeny. Všetky úrovne riadenia musia čeliť tejto výzve.

Za opatrenia v sociálnej oblasti sú v prvom rade zodpovedné členské štáty a je potrebné ich prijímať čo najbližšie k občanom na vnútroštátnej a regionálnej úrovni. Právomoci a zodpovednosť EÚ v sociálnej oblasti sú obmedzené. EÚ je však vďaka spoločným hodnotám, pravidlám a mechanizmom solidarity jedinečne predurčená na partnerskú spoluprácu s členskými štátmi a zúčastnenými stranami a na podporu spolupráce s cieľom riadiť socio-ekonomické zmeny, najmä zmeny súvisiace s globalizáciou a technológiami. V priebehu posledných päťdesiat rokov EÚ úspešne reagovala na vznikajúce výzvy stimuláciou rastu a zamestnanosti v rámci zdravej makroekonomickej politiky, podporovala rodovú rovnosť, bojovala proti diskriminácii, podporovala sociálne partnerstvo, zlepšovala pracovné podmienky a zabezpečovala sociálnu súdržnosť prostredníctvom boja proti regionálnej nerovnosti a pomoci pri prispôsobovaní sa ekonomickým zmenám.

Súčasnou výzvou je stavať na tomto pevnom základe realizovaním **obnovenej sociálnej agendy**. Základné ciele sú stanovené v zmluve. Prostriedky na dosiahnutie týchto cieľov je potrebné obnoviť. Je potrebné sústrediť pozornosť na **povzbudenie** jednotlivcov a **umožnenie** im využívať vlastný potenciál, no zároveň pomáhať tým, ktorí to sami nedokážu.

Táto agenda sa nesmie obmedziť na tradičné sociálne oblasti. Agenda sa musí prelínať **viacerými oblastami** a musí byť viacrozmerná, musí zahŕňať široký záber oblastí od politiky trhu práce až po vzdelávanie, zdravie, prisťahovalectvo a medzikultúrny dialóg. Skutočnosť je taká, že hospodárske a sociálne opatrenia na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni sa vzájomne

posilňujú a dopĺňajú. Z tohto dôvodu je obnovená sociálna agenda plne v súlade s Lisabonskou stratégiou pre rast a zamestnanosť a posilňuje ju.

Obnovená sociálna agenda stanovená v tomto oznámení stavia na **príležitostiach, prístupe a solidarite**. Vytváranie príležitostí si vyžaduje neustále úsilie s cieľom vytvárať väčší počet a lepšie pracovné miesta a zvyšovať blahobyt. To znamená odstránenie prekážok, uľahčenie mobility, boj proti diskriminácii, podporu rodovej rovnosti, podporu rodiny a riešenie nových foriem sociálneho vylúčenia. S cieľom využiť príležitosti musia mať jednotlivci prístup k – vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti, sociálnym službám všeobecného záujmu. Mali by byť schopní aktívne sa podieľať na živote spoločností, v ktorých žijú a integrovať sa do nich. Jednotlivci a regióny, ktoré nie sú schopné prispôbiť sa rýchlemu tempu zmien a zaostávajú za ním, potrebujú pomoc. Preto je obnovená sociálna agenda takisto agendou solidarity – ide o zintenzívnenie úsilia s cieľom bojovať proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a prebádať nové spôsoby ako pomôcť jednotlivcom prispôbiť sa globalizácii a technologickým zmenám. Preto musí EÚ inovovať spôsob akým stanovuje politické rámce, právne predpisy, spája ľudí s cieľom výmeny osvedčených postupov a urýchľuje nové prístupy.

Táto obnovená sociálna agenda zohľadňuje výsledky širokej verejnej konzultácie¹, ktorú iniciovala Komisia v roku 2007 s cieľom získať súhrn meniacej sa európskej „sociálnej skutočnosti“. Stanovuje sa v nej súbor konkrétnych opatrení v prioritných oblastiach stanovených v nedávnom oznámení Európskej komisie *Príležitosti, prístup a solidarita: smerom k novej sociálnej vízii pre Európu 21. storočia*².

2. SOCIÁLNA ROZMER EURÓPY – ČAS NA OBNOVU A OŽIVENIE

Spoločné sociálne hodnoty, na ktorých sú položené základy európskeho projektu od začiatku, tvoria základné prvky európskej identity. Politiky EÚ majú silný sociálny rozmer a pozitívny sociálny vplyv: Lisabonská stratégia prispela k vytvoreniu väčšieho počtu a lepších pracovných miest. Hospodárska a menová únia a euro zabezpečili cenovú stabilitu, uľahčili tvorbu pracovných miest a stabilný rast. Kohézne politiky pomohli menej rozvinutým regiónom EÚ a znevýhodneným skupinám. Jednotný trh otvoril príležitosti, pričom zohľadnil sociálny vplyv otvorenia trhu a zároveň sa prijali opatrenia v tomto smere. Politika zamestnanosti a sociálna politika EÚ zlepšili podmienky zamestnania, vrátane zdravia a bezpečnosti pri práci, podporili rovnaké príležitosti a sociálne začlenenie, ako aj boj proti diskriminácii, rasizmu a xenofóbii.

Postupné rozširovanie o nové členské štáty bolo skutočným úspechom, pokiaľ ide o posilnenie demokracie a základných práv a zvýšenie prosperity v rámci celej EÚ. Európsky príbeh je úspešným procesom „sociálnej konvergencie“, pretože sa ekonomiky prístupujúcich členských štátov posilnili, aj keď tento proces ešte stále trvá. V tomto procese zohrali svoju úlohu európske normy, ako aj predpisy a usmernenia EÚ. Tento záznam konvergencie je testamentom sily spoločných sociálnych hodnôt Európy a schopnosti EÚ podporovať ich rozvoj. V skratke, rozšírenie úspešne prispelo k rozšíreniu rovnakých príležitostí na celom kontinente.

Základné sociálne ciele Európy sa nezmenili: Pevné odhodlanie budovať harmonické, súdržné a inkluzívne spoločnosti, ktoré rešpektujú základné práva v rámci zdravých sociálnych

¹ http://ec.europa.eu/citizens_agenda/social_reality_stocktaking/index_en.htm

² KOM(2007) 726, 20.11.2007.

trhových hospodárstiev. Je to jasne stanovené v cieľoch Únie a Charte základných práv Európskej únie.

Súčasný vývoj však volá po bezodkladnej revízii prostriedkov a nie cieľov. **Globalizácia** je hlavnou hybnou silou našich čias. Globalizácia má dopad na zásady, ako aj na smerovanie európskej sociálnej agendy. Počas poslednej generácie, potom, ako sa európsky jednotný trh rozšíril a prehĺbil, sociálny rozmer zaznamenal značný krok vpred. V 80-tych rokoch 20. storočia bola prijatá sociálna agenda ako prostriedok na zabezpečenie súhlasu s priemyselnou reštrukturalizáciou, ktorá bola súčasťou agendy „1992“. Dôraz sa kládol na ochranu zamestnania a na potrebu zabezpečiť konsenzus medzi sociálnymi partnermi, s cieľom uľahčiť priemyselnú zmenu. Dnes je potrebná oveľa širšia agenda, ktorá Európe umožní naplno využiť výhody plynúce z príležitostí, ktoré prináša globalizácia, pomôcť občanom prispôbiť sa meniacim sa skutočnostiam a prejaviť solidaritu voči tým, ktorí zakúsili negatívny vplyv.

Spolu s globalizáciou majú rýchle **technologické zmeny** širokosiahly vplyv na spoločnosť a vážne dôsledky na sociálne politiky³. Zvyšujú dopyt po kvalifikovanej pracovnej sile a zväčšujú tak rozdiel medzi kvalifikovanými a nekvalifikovanými pracovníkmi. Priemerná miera nezamestnanosti nízko kvalifikovaných pracovníkov predstavuje okolo 10 % v porovnaní so 7 % pracovníkov s vyšším stredným vzdelaním a 4 % pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním. Z dlhodobého hľadiska znie sociálna otázka takto: Ako je možné najlepšie sprostredkovať jednotlivcom tie správne zručnosti, aby sa ako pracovníci, podnikatelia a spotrebitelia lepšie uplatnili v rámci modernej ekonomiky? Táto otázka presahuje hranice odborného vzdelávania v bežnom slova zmysle. Je to o tom, aké zručnosti a aké spôsobilosti sú potrebné pre nový typ ekonomiky a ako je možné občanov vybaviť, aby uspeli. Preto EÚ značne investuje do rozvoja zručností, podporuje rozvoj efektívnejších a udržateľnejších trhov práce a sociálnych systémov, kombinuje flexibilitu s istotou a podporuje mobilitu v oblasti vzdelávania a priebežnej odbornej prípravy, ako aj v oblasti znalostí a inovácií.

Demografická zmena prináša spoločenskú zmenu a vyžaduje si inovatívnu reakciu politiky. Zvýšená priemerná dĺžka života je jedným z najväčších úspechov Európy. V spojitosti s klesajúcou pôrodnosťou si otázka starnutia obyvateľstva Európy vyžaduje zásadné zmeny v spôsobe akým žijeme, pracujeme a pripravujeme sa na odchod do dôchodku. Podľa predpokladov sa populácia vekovej skupiny od 15 do 64 rokov do roku 2050 zníži o 48 miliónov a miera odkázanosti sa za rovnaké obdobie zdvojnásobí⁴. Verejné výdavky v sociálnej oblasti sa musia flexibilne prispôbiť a zohľadniť tak otázku starnutia európskej populácie a zmenené formy práce. Zlepšenie účinnosti a efektivity systémov sociálneho zabezpečenia, najmä prostredníctvom posilnenia motivácie, lepšej správy a hodnotenia a prioritizácie výdavkových programov sa stalo nevyhnutným na zabezpečenie dlhotrvajúcej finančnej udržateľnosti európskych sociálnych modelov. EÚ spolupracuje s členskými štátmi na riešení spoločných výziev a podporuje ich úsilie s cieľom zabezpečiť spravodlivosť a finančnú udržateľnosť a zároveň implementuje nevyhnutné reformy v oblasti zdravotníctva a dôchodkového systému. Rada nedávno vyzvala Komisiu a Výbor pre hospodársku politiku

³ Pozri takisto sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie „Obnovená sociálna agenda pre Európu: Blaho občanov v informačnej spoločnosti“.

⁴ Pomer obyvateľstva staršieho ako 65 rokov sa v porovnaní s pracujúcou populáciou (15 – 64) v roku 2050 zvýši zo súčasného pomeru 1 ku 4 na 1 ku 2.

EÚ, aby vylepšili analýzu výdavkov v sociálnej oblasti a reformy, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie spravodlivosti, účinnosti a efektívnosti⁵ (pozri sprievodný dokument).

Prist'ahovalectvo značne prispieva k zamestnanosti, rastu a prosperite v rámci Európskej únie. Dopyt po prist'ahovalcoch, najmä tých, ktorí majú určitú kvalifikáciu, sa kvôli demografickým zmenám a nedostatku pracovnej sily v niektorých oblastiach a regiónoch pravdepodobne v najbližších rokoch zvýši. Členské štáty takisto uznali význam jednotnej akcie na úrovni EÚ s cieľom riešiť výzvy súvisiace s prist'ahovalectvom a **integráciou**. Komisia nedávno na účely skordinovania činnosti navrhla kompletnú Spoločnú prist'ahovaleckú politiku pre Európu⁶, ktorá má za cieľ podporiť prosperitu, solidaritu a bezpečnosť. S cieľom využiť potenciál prist'ahovalectva, je potrebné ho od začiatku doplniť o opatrenia na pomoc úspešnej integrácii aj vyučovaním jazyka hostujúcej krajiny. Toto takisto vytvára priestor pre ďalšie komplexné výzvy a vyžaduje si to úsilie v rôznych oblastiach ako napríklad zdravotníctvo, bývanie a vzdelávanie.

Klimatické zmeny a nové formy využívania energie vytvoria nové príležitosti, no budú mať takisto vplyv na spoločnosť. EÚ, ktorá je na čele medzinárodného úsilia, pokiaľ ide o riešenie zmeny klímy, takisto analyzuje svoje socio-ekonomické následky a vypracúva politiky na podporu adaptácie. Prechod na udržateľné nízkouhlíkové hospodárstvo má veľký význam pre blaho budúcich generácií. EÚ môže, po konzultácií so sociálnymi partnermi, prispieť k využívaniu nových príležitostí pre hospodársky rozvoj a vytvorenie tzv. „zelených pracovných miest“ a zároveň môže podporovať solidaritu so zraniteľnými skupinami. V tejto súvislosti bude potrebné dávať pozor na riziko „energetickej chudoby“.

3. OBNOVENÁ SOCIÁLNA AGENDA PRE PRÍLEŽITOSTI, PRÍSTUP A SOLIDARITU: CIELE

Obnovená sociálna agenda spočíva v troch navzájom súvisiacich cieľoch rovnakého významu:

- **Vytváranie príležitostí:** Vytváranie príležitostí znamená vytvárať väčší počet a lepšie pracovné miesta a uľahčovať mobilitu. V spoločnostiach, v ktorých sa každý jednotlivец považuje za rovnocenného, sa nesmú klásť prekážky žiadneho druhu. To znamená poskytnúť šancu všetkým na využitie vlastného potenciálu a zároveň rešpektovať rôznorodosť Európy, ako aj riešiť priamu a nepriamu diskrimináciu a bojovať proti rasizmu a xenofóbii.
- **Poskytovanie prístupu:** Keďže má v živote každý rozdielnu východiskovú pozíciu, príležitosť nie je možné zabezpečiť bez zdokonalenia prístupu pre najviac znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Všetci obyvatelia musia mať prístup k vzdelaniu dobrej kvality, sociálnej ochrane, zdravotnej starostlivosti a službám, ktoré im pomôžu prekonať rozdiely vo východiskovej pozícii v živote a ktoré im všetkým umožnia žiť dlhší a kvalitnejší život. Európsku mládež je potrebné vybaviť tak, aby príležitosti využila. Všetci Európania by mali mať počas celého života prístup k vzdelávaniu a odbornému rozvoju (napríklad školy druhej šance alebo celoživotné vzdelávanie), aby boli schopní prispôbiť sa zmenám a začať odznova v rôznych etapách ich života.

⁵ Závěry Rady ECFIN zo 14. mája 2008 sú dostupné na: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/100325.pdf

⁶ KOM(2008) 359, 17.6.2008.

- Prejav solidarity: Európania majú spoločný záväzok k sociálnej solidarite. Solidarita medzi generáciami, regiónmi, majetnejšími a menej majetnými, ako aj medzi bohatšími a chudobnejšími členskými štátmi. Solidarita je súčasťou toho, ako európska spoločnosť funguje a aké má Európa vzťahy so zvyškom sveta. Skutočná rovnosť príležitostí je závislá od prístupu, ako aj od solidarity. Solidarita znamená pomáhať znevýhodneným – tým, ktorí nemôžu využívať výhody z otvorenej, rýchlo sa meniacej spoločnosti. Solidarita znamená podporovať sociálne začlenenie a integráciu, účasť a dialóg a boj proti chudobe. Solidarita takisto znamená podporovať tých, ktorí sú vystavení dočasným, prechodným problémom súvisiacim s globalizáciou a technologickými zmenami.

Za opatrenia na dosiahnutie týchto cieľov sú v prvom rade zodpovedné členské štáty na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Oblasť pôsobnosti je veľká, a preto je potrebné stanoviť priority. Ďalej uvedená agenda sa teda zameriava na kľúčové oblasti, v súvislosti s ktorými opatrenia EÚ preukazujú jasnú pridanú hodnotu a plné rešpektovanie zásad subsidiarity a proporcionality. Tieto oblasti sú: mládež, ľudský kapitál, dlhší a zdravší život, mobilita, sociálne začlenenie, antidiskriminácia a rovnaké príležitosti, ako aj účasť a občiansky dialóg. Opatrenia vo všetkých týchto oblastiach prispievajú k dosiahnutiu troch cieľov – príležitosti, prístupu a solidarity. Tieto opatrenia odrážajú potrebu zo strany EÚ inovovať a rozvíjať – pokiaľ ide o spôsob akým stanovuje politické rámce, právne predpisy, spája ľudí s cieľom výmeny osvedčených postupov a urýchľuje nové prístupy.

4. OBNOVENÁ SOCIÁLNA AGENDA PRE PRÍLEŽITOSTI, PRÍSTUP A SOLIDARITU: PRIORITY

4.1. Deti a mládež – Európa zajtrajška

Budúcnosť Európy závisí od jej mládeže. Životné šance mnohých mladých ľudí sú však sťažené – nemajú dostatok príležitostí a dostatočný prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, aby využili svoj celý potenciál. 19 miliónom detí a mladých ľudí hrozí chudoba a šesť miliónov zanechá vzdelávanie na strednej škole každý rok. Na prerušenie tohto začarovaného kruhu detskej deprivácie, nezdravého životného štýlu, slabých akademických výsledkov a sociálneho vylúčenia detí je potrebné prijať opatrenia. Vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí, veľa mladých ľudí, ktorí predčasne odchádzajú zo školy, relatívna pracovná neistota a rozdielne mzdy – to sú problémy, ktorým čelia mladší ľudia a ktoré je potrebné riešiť. Rovnako je potrebné zohľadniť obavy mládeže súvisiace s faktom, že napriek tomu, že pracuje dlhšie, je možné, že sa bude mať v staršom veku horšie, ako predchádzajúce generácie. Všetky deti musia získať vzdelanie, ktoré ich pripraví a poskytne im spravodlivú šancu v dnešnom svete. Je potrebné ich povzbudiť, aby dosiahli iné a vyššie úrovne vzdelania a kvalifikácie ako dosiahli ich rodičia.

EÚ môže pomôcť vyvinúť nové formy medzigeneračnej solidarity a riešiť špecifické problémy, ktorým mladí ľudia dnes čelia, najmä pokiaľ ide o prístup k vzdelaniu a odbornej príprave, trhu práce, bývaniu, či finančným prostriedkom. Európsky pakt pre mládež, ktorý prijala Európska rada v marci 2005, poskytuje spoločný rámec pre opatrenia EÚ a členských štátov. Komisia bude aj naďalej uskutočňovať rôzne činnosti zamerané na deti a mládež: systematicky zohľadní práva detí v opatreniach EÚ, zintenzívni úsilie na podporu a ochranu

práv dieťaťa⁷, opatrení zameraných na mládež a zdravie, podporí bezpečnejšie používanie internetu⁸ a zvýšené opatrenia týkajúce sa bezpečnosti na cestách.

Ďalšie opatrenia:

Obnovená sociálna agenda zahŕňa:

– oznámenie o školskom vzdelaní určené na podporu úsilia členských štátov s cieľom zlepšiť kvalitu ich vzdelávacích systémov a dosiahnuť ciele týkajúce sa mládeže predčasne odchádzajúcej zo školy, gramotnosti, účasti na stredoškolskom vzdelávaní a prípravy mladých ľudí na celoživotné vzdelávanie. Toto oznámenie vyplýva z verejnej konzultácie na tému „Školy pre 21. storočie“. Maximalizácia účinnosti a spravodlivosti v oblasti základného vzdelávania a odbornej prípravy je nevyhnutnou súčasťou na zabezpečenie príležitostí pre mladých ľudí,

– Zelenú knihu o „Prist'ahovalectve a mobilite: výzvy pre vzdelávacie systémy EÚ“.

Komisia v rokoch 2008 – 2009 ďalej:

– vydá oznámenie o vývoji otvorenej metódy koordinácie zameranej na mládež, s osobitným dôrazom na mladých ľudí s obmedzenými príležitosťami,

– vypracuje komplexnejší prístup k chudobe detí založený na kvantitatívnych cieľoch (pozri časť 5.2) a inšpirovaný Európskou stratégiou v oblasti začlenenía a sociálnej ochrany.

4.2. Investovanie do ľudí, väčší počet a lepšie pracovné miesta, nové zručnosti

Nová sociálna agenda je základnou súčasťou Lisabonskej stratégie a Stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ. EÚ v prospech blaha môže najlepšie prispieť podporou rastu a zamestnanosti, pretože zdravá ekonomika je základom prosperity a najlepším únikom pred chudobou je zamestnanie. Lisabonská stratégia a Hospodárska a menová únia prispievajú k tvorbe viacerých pracovných miest cenovou stabilitou, zníženou nezamestnanosťou a zvýšenou produktivitou. Podľa hospodárskej predpovede z jari 2008 sa predpokladá vytvorenie 3 miliónov nových pracovných miest v rokoch 2008 a 2009 okrem už vytvorených 7,5 milióna pracovných miest v rokoch 2006 a 2007. Malé a stredné podniky zohrávajú kľúčovú úlohu pri vytváraní nových a lepších pracovných miest, ako je jasne uvedené v nedávno prijatom „Small Business Act“ pre Európu⁹.

Vzhľadom na globalizáciu a rýchle technologické zmeny je kľúčovou úlohou EÚ pomôcť členským štátom modernizovať trhy práce a predpokladať zmeny a reštrukturalizáciu. EÚ sa dohodla na spoločných zásadách a možnostiach flexiistoty založených na flexibilných a bezpečných zmluvných dojednaniach, celoživotnom vzdelávaní, aktívnych politikách trhu práce a moderných systémoch sociálnej ochrany, aby sa uľahčili zmeny v súvislosti s trhom práce a aby sa práca vyplatila. Komisia spolupracuje s členskými štátmi a sociálnymi partnermi s cieľom implementovať flexiistotu na vnútroštátnej úrovni, v rámci ich reformných programov vyplývajúcich z Lisabonskej stratégie. Zo strany právnych predpisov je dôležité,

⁷ Pozri: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/fsj_children_intro_en.htm

⁸ KOM(2008) 106, 27.2.2008.

⁹ KOM(2008) 394, 25.6.2008.

aby Európsky parlament a Rada dospeli k rýchlemu a pozitívnemu záveru, pokiaľ ide o návrhy smerníc o pracovnom čase a dočasnej agentúrnej práci.

Sociálny dialóg na európskej úrovni významne prispieva k uľahčeniu zmien. Smernica o európskych zamestnaneckých radách poskytuje základ pre dialóg medzi zamestnávateľmi a pracovníkmi a je možné ju ďalej vylepšiť. V súčasnosti sa rozvíjajú partnerstvá medzi sociálnymi partnermi a verejnými orgánmi, aby bolo možné lepšie predvídať a zvládať zmeny.

Štrukturálne fondy ponúkajú finančnú pomoc členským štátom, regiónom, samosprávam, podnikom a občanom, aby im tak umožnili predvídať meniace sa okolnosti a mohli sa im aj prispôbiť. Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii (EGF), zriadený v roku 2007, poskytuje podporu pre rýchlu reintegráciu na trh práce pracovníkov, ktorí stratili zamestnanie kvôli zmenám v modeloch obchodovania spôsobených globalizáciou. EGF mal pozitívny vplyv v niekoľkých členských štátoch, no jeho potenciál ešte nie je vyčerpaný.

Prisťahovalectvo už teraz zohráva dôležitú úlohu pri vyrovnávaní deficitu na trhu práce a pokiaľ ide o kvalifikovanú pracovnú silu. Dopyt po prisťahovalcoch, najmä so špecifickou kvalifikáciou, sa vďaka demografickým zmenám pravdepodobne zvýši. V nedávnom oznámení Komisie o spoločnej prisťahovaleckej politike pre Európu¹⁰ sa stanovuje niekoľko iniciatív, ktoré majú umožniť dôsledné riadenie ekonomickej migrácie spolu s členskými štátmi na základe spoločne dohodnutých zásad. Jedným z týchto kľúčových zásad je integrácia.

Vzdelanie a investovanie do vytvárania ľudského kapitálu sú vo všeobecnosti dôležité pri zabezpečení účasti na trhu práce a sociálneho začlenenia a pri zvyšovaní konkurencieschopnosti EÚ. V tomto rýchlo sa meniacom svete potrebujú ľudia prístup k príležitostiam v rôznych etapách ich života. To znamená záväzok k celoživotnému vzdelávaniu a neustálemu obnovovaniu zručností prispôbených súčasným a budúcim potrebám trhu práce. Komisia predloží iniciatívy týkajúce sa zručností a podpory členských štátov pri modernizácii ich vzdelávacích systémov, v rámci obmedzení stanovených v zmluve. Súčasť celého spektra moderných zručností tvoria popri tých, ktoré podporujú digitálnu, mediálnu a finančnú gramotnosť, aj nové zručnosti zamerané na – podnikanie, nízkouhlíkové hospodárstvo, informačné a komunikačné technológie.

V rámci Lisabonskej stratégie, ktorá zahŕňa Európsku stratégiu zamestnanosti a otvorenú metódu koordinácie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, sa budú realizovať nevyhnutné reformy. Takisto sa prijímú opatrenia na podporu vzdelávania v oblasti podnikania, IKT „elektronických zručností (e-skills)“¹¹ a vzdelávania v oblasti finančníctva v EÚ.

¹⁰ KOM(2008) 359, 17.6.2008.

¹¹ KOM(2007) 496, 7.9.2007.

Ďalšie opatrenia:

V rámci tejto agendy Komisia navrhuje:

– smernicu na zlepšenie fungovania európskych zamestnaneckých rád na zabezpečenie účinného sociálneho dialógu v prípade reštrukturalizačných opatrení. Obnovenú sociálnu agendu sprevádzajú takisto pracovné dokumenty útvarov Komisie, z ktorých jeden povzbudzuje a podporuje sociálnych partnerov, aby zintenzívnili úsilie predvídať a zvládať štrukturálne zmeny a ďalší z nich vyzdvihuje význam nadnárodných dohôd na úrovni podnikov,

– správu o Európskom fonde na prispôsobenie sa globalizácii, v ktorej sa posudzuje jeho prvý rok fungovania, uvádzajú spôsoby na zjednodušenie a zosúladenie postupov a navrhuje niekoľko nápadov ako zlepšiť EGF.

Komisia v rokoch 2008 – 2009 ďalej navrhne:

– iniciatívu „Nové zručnosti pre nové pracovné miesta“, ktorá poskytne prvé zhodnotenie potrieb trhu práce a zručností až do roku 2020 a zmapovanie existujúcich nástrojov predvídania na vnútroštátnej a európskej úrovni, a navrhne efektívnejší prístup s cieľom zabezpečiť predvídanie a uspokojovanie dopytu ponukou pracovnej sily prostredníctvom synergií medzi politikami v oblasti zamestnania, odbornej prípravy a vzdelávania,

– aktualizovaný strategický rámec k uplatňovaniu otvorenej metódy koordinácie pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy,

– oznámenie o viacjazyčnosti v EÚ.

4.3. Mobilita

Voľný pohyb osôb je bohatým zdrojom príležitostí pre občanov, ktorý prispieva zvyšovaniu hospodárskeho rastu a konkurencieschopnosti. Európania sú stále viac mobilnejší. EÚ má zavedený pevný právny rámec poskytujúci voľný pohyb pracovníkov. EÚ navyše poskytuje praktickú podporu na uľahčenie mobility a odstránenie potenciálnych prekážok. Prostredníctvom akčného plánu pracovnej mobility EÚ podporuje aj voľný pohyb pracovníkov.

EÚ takisto podporuje mobilitu študentov a mládeže prostredníctvom rôznych nadnárodných európskych programov, ako napríklad program Erasmus. Toto zvyšuje ich jazykové a medzikultúrne zručnosti, ich zamestnateľnosť a stávajú sa otvorenejšími pre budúcu profesionálnu a geografickú mobilitu.

Smernica o vyslaní pracovníkov pomohla pri podpore voľného pohybu služieb a zároveň pri ochrane pracovníkov a pracovných podmienok. Vyslanie pracovníkov z jedného členského štátu do druhého štátu vyvoláva niekoľko otázok týkajúcich sa uplatňovania existujúcich európskych a vnútroštátnych právnych predpisov a postupov na vyslaných pracovníkov.

Komisia nedávno prijala odporúčanie¹² o zvýšení administratívnej spolupráce s cieľom bojovať proti práci na čierno a zabezpečiť primeranú úroveň dôvery medzi členskými štátmi.

Niektoré otázky boli nedávno takisto intenzívne prediskutované ako následok rozhodnutia Európskeho súdneho dvora (v prípadoch Laval, Viking a Rüffert). Komisia bude podporovať členské štáty pri efektívnom využívaní príležitostí ponúkaných v rámci existujúcej smernice o vyslaní pracovníkov. Zároveň na základe dôkladnej analýzy rozsudkov a precedensov Komisia prediskutuje všetky tieto otázky so sociálnymi partnermi a členskými štátmi a bude sa venovať otázkam vyvolávajúcim obavy aj na fóre osobitne zvolanom za týmto účelom na jeseň 2008. Komisia sa zaväzuje zabezpečiť, aby medzi základnými slobodami stanovenými v zmluve a ochranou základných práv nedošlo ku kontradikcii a bude dôkladne hodnotiť, skúmať a reagovať na vzniknuté obavy aj, ak to bude potrebné, prostredníctvom poskytnutia výkladových usmernení.

V tejto súvislosti Komisia skutočne víta spoločnú pozíciu, ktorú schválila Rada ministrov 9. júna 2008, v ktorej sa stanovuje, pokiaľ ide o dočasných agentúrnych pracovníkov, zásada rovnakého zaobchádzania od prvého dňa v prípade, že sa sociálni partneri nedohodnú inak.

Ďalšie opatrenia:

V rámci tejto sociálnej agendy Komisia:

– vyzýva sociálnych partnerov a členské štáty, aby prediskutovali otázky vyvolané nedávnymi rozsudkami Súdu a zorganizovali fórum s cieľom podporiť diskusiu a výmenu osvedčených postupov medzi zúčastnenými, pokiaľ ide o rešpektovanie sociálnych práv vzhľadom na narastajúcu pracovnú mobilitu. Komisia bude podporovať členské štáty a diskutovať s nimi, ako aj so sociálnymi partnermi ako osloviť otázky vyvolávajúce obavy.

– pokračuje v rozvoji „piatej slobody“ odstraňovaním prekážok voľného pohybu znalostí, podporovaním mobility osobitných skupín ako napríklad výskumných pracovníkov¹³, mladých podnikateľov¹⁴, mladých ľudí¹⁵ a dobrovoľníkov¹⁶. Takisto sa bude usilovať o zabezpečenie kompletneho a dôsledného uplatňovania smernice ES o vzájomnom uznávaní odborných kvalifikácií¹⁷.

4.4. Dlhší a zdravší život

Problém starnúcej európskej spoločnosti si vyžaduje rôzne reakcie politiky – od podpory výskumu pri zisťovaní ako môžu informačné technológie zlepšiť zdravotný stav a blaho starších ľudí až po hodnotenie toho, aké reformy v oblasti zdravotnej starostlivosti a dôchodkov sú potrebné na to, aby sa zohľadnili potreby starnúcej populácie a zároveň sa zabezpečila trvalá udržateľnosť verejného financovania.

¹² Odporúčanie Komisie z 3. apríla 2008 o zvýšenej administratívnej spolupráci v súvislosti s vyslanými pracovníkmi v rámci poskytovania služieb.

¹³ KOM(2008)317, 23.5.2008 Lepšia kariéra a viac mobility: Európske partnerstvo pre výskumných pracovníkov

¹⁴ Pilotný projekt 2008 – 2010.

¹⁵ Zelená kniha plánovaná na jún 2009.

¹⁶ Návrh na odporúčanie Rady v sprievodnom dokumente.

¹⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií.

EÚ by mala všetkým uľahčiť prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti. Posilnenie práv pacientov na cezhraničnú zdravotnú starostlivosť sú dôležitými aspektmi tohto uľahčovania. Je potrebné objasniť práva pacientov a takisto je potrebný rámec na zabezpečenie toho, aby si členské štáty ponechali istú kapacitu rozhodovania, pokiaľ ide o ich vnútroštátne zdravotné systémy a nezabúdajúc pritom na potrebu trvalo udržateľného financovania. Takisto je potrebné podporovať mobilitu pacientov a profesionálnu mobilitu prostredníctvom uľahčovania cezhraničnej interoperability elektronických zdravotných záznamov, no zároveň sa nesmie zabúdať na ochranu súkromia.

EÚ podporuje snahu členských štátov zabezpečiť finančnú udržateľnosť systémov sociálneho zabezpečenia, vrátane zdravotnej starostlivosti, zabezpečiť adekvátne dôchodky v budúcnosti a zachovať kvalitu služieb a prístup k nim. Finančná udržateľnosť a sociálna adekvátnosť sú spoločným cieľom od roku 2006 v rámci otvorenej metódy koordinácie v týchto oblastiach. Komisia a členské štáty takisto analyzujú ekonomický a rozpočtový vplyv starnutia a reforiem v oblasti zdravotnej starostlivosti a dôchodkov.

Všetky faktory ako chudoba, nezamestnanosť, nízka úroveň vzdelania, genetické riziká a zdravotné postihnutie sa spájajú s horším zdravotným stavom. Európska stratégia zdravia¹⁸ prijatá v októbri 2007 zdôrazňuje spoločné hodnoty univerzálnosti, prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, spravodlivosti a solidarity. V stratégii sa ráta s opatreniami na riešenie výziev súvisiacich s európskou starnúcou populáciou a narastajúcimi nerovnosťami v oblasti zdravia. Európsky portál o zdraví poskytuje občanom a zúčastneným stranám prístup k informáciám o hlavných témach z oblasti zdravia.

Stratégia v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci prijatá Komisiou v roku 2007¹⁹ umožňuje ľuďom zostať na trhu práce dlhšie prostredníctvom zlepšenia ochrany proti rizikám na pracovisku. Stratégia má za cieľ do roku 2012 dosiahnuť 25% zníženie nehôd na pracovisku.

Ďalšie opatrenia:

Komisia:

- navrhne smernicu o uplatňovaní práv pacientov v oblasti cezhraničnej zdravotnej starostlivosti. Bude zriadený rámec Spoločenstva pre cezhraničnú zdravotnú starostlivosť na základe judikatúry Európskeho súdneho dvora. Tento rámec pomôže: poskytnúť právnu jasnosť, pokiaľ ide o práva pacientov; zabezpečiť vysokokvalitnú, bezpečnú a efektívnu cezhraničnú zdravotnú starostlivosť a poskytne rámec pre európsku spoluprácu pri úplnom rešpektovaní zásad vnútroštátnych systémov a zabezpečení ich udržateľnosti,
- predloží odporúčanie o cezhraničnej interoperabilite elektronických zdravotných záznamov, ktoré uľahčí mobilitu pacientov a profesionálnu mobilitu,
- na jeseň 2008 predloží oznámenie zamerané na opatrenia s cieľom zohľadniť potreby starnúcej populácie. V rámci „európskeho akčného plánu pre dôstojné starnutie v informačnej spoločnosti“ bude zriadený nový program financovaný EÚ pre pomoc starším alebo chorým osobám pri samostatnom bývaní, ktorý poskytne viac ako 600 miliónov EUR na výskum v oblasti využívania informačných a komunikačných technológií na zlepšenie kvality života starších ľudí doma, na pracovisku a v spoločnosti ako takej,

¹⁸ KOM(2007) 630, 23.10.2007.

¹⁹ KOM(2007) 62, 21.2.2007.

- na jar 2009 uverejní aktualizovanú správu o vplyve starnutia na verejné výdavky, po ktorej bude na jeseň 2009 nasledovať oznámenie o dlhotrvajúcej udržateľnosti verejných financií,
- v priebehu roku 2009 predloží oznámenie o nerovnostiach v oblasti zdravia, ktoré sa bude opierať o výsledky otvorenej metódy spolupráce v oblasti sociálneho začlenenia a sociálneho zabezpečenia,
- navrhne oznámenie a návrh odporúčania Rady o bezpečnosti pacientov a kvalite poskytovaných zdravotných služieb, ako aj o prevencii a kontrole infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou a oznámenie o telemedicíne a inovatívnych nástrojoch informačných a komunikačných technológií na liečbu chronických ochorení.
- predloží Zelenú knihu o pracovnej sile v zdravotníctve EÚ, ktorá zohráva hlavnú úlohu pri poskytovaní vysoko kvalitných zdravotníckych služieb, v ktorej sa bude zaoberať výzvami súvisiacimi so starnutím, mobilitou a technologickými zmenami a spôsobom, ako ich je možné riešiť.

4.5. Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

Asi 78 miliónom Európanov, alebo 16 % populácie EÚ, hrozí chudoba. Chudoba postihuje najmä nezamestnaných, zdravotne postihnutých a starších ľudí; nepomerné riziko hrozí aj ženám. Dokonca ani zamestnanie negarantuje vyhnutie sa chudobe: chudoba pracovníkov je na ústupe a predstavuje asi 8 % zamestnaných ľudí, ktorým hrozí chudoba. Existujú prekážky a finančné demotivujúce faktory, ktoré bránia určitým skupinám alebo ich odrádzajú od úplného prístupu k zamestnaniu, odbornej príprave, vzdelaniu, bývaniu, či zdravotnej starostlivosti. EÚ pomáha koordinovať úsilie s cieľom podporiť aktívne začlenenie, ako aj integráciu na trh práce. Ako súčasť boja proti chudobe EÚ podporuje, aby sa práca vyplatila a takisto podporuje celoživotné vzdelávanie najmä tých, ktorí sú najďalej od trhu práce. Komisia takisto dbá o to, aby jednotný trh a pravidlá hospodárskej súťaže uľahčili rozvoj prístupných udržateľných sociálnych služieb dobrej kvality, ako aj služieb poskytovaných podnikmi sociálneho hospodárstva (napr. družstvá, spoločné podniky).

Ďalšie opatrenia:

Komisia predstavuje prvú dvojročnú správu o sociálnych službách všeobecného záujmu ako súčasť tejto agendy a v rokoch 2008 – 2009:

- navrhne odporúčanie o aktívnom začlenení, ktoré bude zahŕňať otázky týkajúce sa podpory príjmov, prepojenia na trh práce a lepšieho prístupu ku kvalitným službám. Plánovaný rok 2010, ktorý bude európskym rokom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, poskytne príležitosť EÚ a jej členským štátom, aby obnovili politický záväzok k týmto základným cieľom zmluvy o ES,
- prepracuje a značne rozšíri program potravinovej pomoci pre najchudobnejších ľudí Európy. V roku 2006 poskytol tento program potraviny viac ako 13 miliónom ľudí a stal sa ešte dôležitejším v kontexte rastúcich cien potravín,
- podnikne iniciatívy zamerané na zlepšenie digitálnej gramotnosti, na zvýšenie zriadenia širokopásmového pripojenia v nepokrytých oblastiach²⁰, ako aj iniciatívy zamerané na

²⁰ KOM(2006) 129, 20.3.2006.

poskytnutie lepšieho prístupu a lepšej dostupnosti osobám so zdravotným postihnutím k informačnej spoločnosti,²¹ s cieľom prekonať rozdiely v digitálnej oblasti. Takisto sú plánované opatrenia na podporu finančného začlenenia – aby nikomu v EÚ nebol zamietnutý prístup k bežnému bankovému účtu.

4.6. Boj proti diskriminácii

Vytvárať príležitosti znamená systematicky bojovať proti diskriminácii, rasizmu a xenofóbii. Okrem dlhotrvajúcej právnej ochrany na základe pohlavia disponuje EÚ právnymi predpismi, ktoré zakazujú diskrimináciu na základe náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku a sexuálnej orientácie v oblasti zamestnania a diskrimináciu na základe rasového alebo etnického pôvodu v oblasti zamestnania, vzdelávania, sociálnej ochrany a prístupu k tovaru a službám. S cieľom skompletizovať tento právny rámec je kľúčovým prvkom tejto obnovenej sociálnej agendy navrhovaná smernica o boji proti diskriminácii na základe náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie a o zavedení zásady rovnakého zaobchádzania mimo oblasti zamestnania.

EÚ sa aktívne podieľa na boji proti rasizmu a xenofóbii a podporuje Radu, aby oficiálne prijala rámcové rozhodnutie o rasizme a xenofóbii, v súvislosti s ktorým sa v apríli 2007 dosiahol politický súhlas.

V priebehu posledných 50 rokov EÚ podporovala rodovú rovnosť (jednu z jej základných hodnôt) prostredníctvom vypracovania komplexného legislatívneho rámca. EÚ investovala do opatrení súvisiacich so zvýšením účasti žien na trhu práce prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu. Miera zamestnanosti žien vzrástla v rokoch 2001 až 2006 z 54,3 % na 57,2 % a cieľ vo výške 60 % do roku 2010 je teda na dosah. Nerovnosti, ktoré sa prejavujú v rozdielnych platoch medzi mužmi a ženami, však stále pretrvávajú. Ženy takisto zostávajú aj naďalej menej zastúpené v ekonomických a politických rozhodovacích procesoch²².

Ďalšie opatrenia:

V rámci tejto sociálnej agendy Komisia:

- navrhuje smernicu o boji proti diskriminácii na základe náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie a o zavedení zásady rovnakého zaobchádzania mimo oblasti zamestnania. Takisto bude aj naďalej prostredníctvom úzkej spolupráce s členskými štátmi, občianskou spoločnosťou a sociálnymi partnermi podporovať nelegislatívne opatrenia na podporu rovnosti²³,
- predkladá správy o nástrojoch a politikách EÚ v prospech rómskej komunity v Európe (pozri sprievodnú správu).

Komisia:

- bude posilňovať integráciu rodového hľadiska („uplatňovanie rodového hľadiska“) vo svojich politikách a činnostiach, ako aj v tých, na ktoré sa vzťahuje táto obnovená sociálna

²¹ KOM(2007) 694, 8.11.2007.

²² Ženy a muži v rozhodovacích procesoch 2007, Európska komisia 2008.

²³ Pozri sprievodné oznámenie o „Nediskriminácii a rovnakých príležitostiach: obnovený záväzok“.

agenda, v súlade so záväzkami stanovenými v cestovnej mape EÚ o rovnosti medzi ženami a mužmi (2006 – 2010) a v Európskom pakte pre rodovú rovnosť,

– v roku 2008 predloží správu o uplatňovaní cestovnej mapy a v roku 2010 predloží hodnotenie a následnú stratégiu,

– v septembri 2008 prehodnotí predloženie legislatívnych návrhov na zlepšenie zosúladenia súkromného a pracovného života prostredníctvom zlepšenia ustanovení o rodičovskej dovolenke, zavedenia nových foriem dovoleniek (otcovská dovolenka, rodičovská dovolenka z dôvodu adopcie a synovská/dcárska dovolenka) a posilnenie ochrany tehotných žien,

– bude aj naďalej bojovať proti rozdielom v odmeňovaní žien a mužov v súlade s jej oznámením prijatým v júli 2007²⁴ najmä tým, že preskúma spôsoby na zlepšenie legislatívneho rámca a spôsobu, ktorým sa uplatňuje. Naplno využije európsku stratégiu pre rast a zamestnanosť, bude podporovať zamestnávateľov, aby sa zaviazali platiť rovnaké platy a bude podporovať výmenu osvedčených postupov na úrovni Spoločenstva,

– v septembri 2008 predloží správu o „barcelonských“ cieľoch týkajúcich sa dostupnosti zariadení pre starostlivosť o deti,

– bude sa zameriavať na otvorenú metódu koordinácie na zníženie pomeru žien, ktorým hrozí chudoba, najmä pokiaľ ide o staršie ženy,

– prijme opatrenia na boj proti rozdielom medzi mužmi a ženami v oblasti podnikania (v súčasnosti je v oblasti podnikania v Európe aktívnych iba 31 % žien).

4.7. Príležitosti, prístup a solidarita na celosvetovej úrovni

EÚ spolupracuje s vnútroštátnymi a medzinárodnými partnermi, aby zabezpečila vysokú úroveň sociálnej ochrany pracovníkov, spotrebiteľov a životného prostredia. Koordinované opatrenia EÚ pomáhajú formovať medzinárodnú agendu a využívať pozitívne výhody globalizácie a zvládať zmeny. Komisia bude venovať stále väčšiu pozornosť tomu, ako sa jej sociálna politika premieta navonok a tomu, aký majú jej interné politiky sociálny vplyv na celom svete.

Komisia bude aj naďalej pokračovať v spolupráci s kandidátskymi a potenciálnymi kandidátskymi krajinami v sociálnej oblasti a v súvisiacich oblastiach²⁵. Komisia bude prispievať k medzinárodnému úsiliu zameranému na podporu sociálneho rozmeru globalizácie. Takisto bude aj naďalej podporovať politický dialóg o zamestnanosti a sociálnych záležitostiach na bilaterálnych a regionálnych fórach, ako aj s partnerskými krajinami Európskej susedskej politiky a s rýchlo rastúcimi hospodárstvami. Komisia zabezpečí, aby jej politiky v oblasti vonkajších vzťahov, obchodu, ako aj rozvojové politiky v najširšom slova zmysle pomohli podporiť príležitosti, prístup a solidaritu mimo hraníc EÚ.

Komisia zapracuje pojem slušnej práce a sociálne aspekty do dohôd medzi EÚ a tretími krajinami a posilní sociálny rozmer politik v oblasti obchodu a politik súvisiacich s obchodom (okrem iného prostredníctvom všeobecného systému preferencií a rokovaní o dohode

²⁴ KOM(2007) 424, 18.7.2007.

²⁵ Pozri napr. oznámenie Komisie „Západný Balkán: podpora európskej perspektívy“, KOM(2008)127, 5.3.2008.

o voľnom obchode). Rozvojové a vonkajšie politiky a pomoc budú slúžiť na podporu rozvoja systémov sociálnej ochrany, modernizáciu trhov práce a prispejú aj k iniciatívam prijatým na medzinárodnej úrovni na riešenie sociálneho rozmeru globalizácie a zmeny klímy.

Ďalšie opatrenia:

Komisia potvrdzuje svoj záväzok podporovať medzinárodne uznanú agendu pre slušnú prácu, okrem iného prostredníctvom spolupráce s Medzinárodnou organizáciou práce (MOP) a ostatnými partnermi, a mobilizáciu všetkých príslušných politík EÚ (pozri sprievodnú správu, v ktorej sa zdôrazňuje pokrok dosiahnutý od roku 2006). Komisia takisto vyzýva všetky členské štáty, aby boli príkladom a ratifikovali a implementovali Dohovory MOP klasifikované MOP ako aktualizované.

Komisia bude aj naďalej pokračovať v podpore sociálnej zodpovednosti spoločností v spolupráci so všetkými príslušnými zúčastnenými stranami.

5. OBNOVENÁ SOCIÁLNA AGENDA PRE PRÍLEŽITOSTI, PRÍSTUP A SOLIDARITU: NÁSTROJE

Zhodnotenie sociálnej skutočnosti potvrdilo, že občania a zúčastnené strany očakávajú od EÚ, že prinesie do oblasti sociálneho rozvoja pridanú hodnotu a zároveň zachová zásady subsidiarity, proporcionality a rôznorodosti. EÚ bude tak konať aj naďalej prostredníctvom nástrojov stanovených v Zmluve o ES (právne predpisy, sociálny dialóg, otvorená metóda koordinácie, financovanie EÚ, zapojenie občianskej spoločnosti) a hľadaním možností na ich zblíženie v komplexnom prístupe a „lepšej kombinácii“ nástrojov politiky. Koordinácia a dohľad nad ekonomickými a rozpočtovými politikami takisto zohráva v tomto ohľade dôležitú úlohu.

5.1. Právne predpisy EÚ

EÚ prijala pevný právny rámec pre blaho Európanov stanovením a posilnením ich práv ako občanov, spotrebiteľov a pracovníkov v mnohých oblastiach, ako napr. v oblasti mobility, zdravia a bezpečnosti, sociálneho zabezpečenia, pracovných podmienok, informácií a konzultácií, rodovej rovnosti a nediskriminácie.

V prípade, že sa dosiahne dohoda pokiaľ ide o relevantnosť a presvedčivé dôkazy o pridanej hodnote nových právnych predpisov EÚ, môžu tieto v niektorých prípadoch ponúknuť riešenia. Existujúce právne predpisy bude potrebné aktualizovať a zredukovať v zmysle vznikajúcich problémov (napr. v oblasti diskriminácie, zdravia a bezpečnosti), nových foriem pracovnej organizácie (napr. európske zamestnanecké rady, zosúladenie pracovného a rodinného života) a judikatúry Európskeho súdneho dvora (napr. pracovný čas, sociálna ochrana, cezhraničná zdravotná starostlivosť).

Existujúce právne predpisy je potrebné účinne uplatňovať a presadzovať. Problémy nesprávnej implementácie vyplývajú často z nedostatočných vedomostí alebo nedostatočnej koordinácie a spolupráce medzi vnútroštátnymi orgánmi. Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi, sociálnymi partnermi a ostatnými aktérmi, aby napravila tieto problémy

v súlade s jej oznámením „Európa výsledkov – uplatňovanie práva Spoločenstva“²⁶ a jej podporou občanov a podnikov v kontexte revízie jednotného trhu.

5.2. Sociálny dialóg Európsky sociálny dialóg, jeden zo základných kameňov európskeho sociálneho modelu, má dôležitú úlohu v rámci tvorby politiky EÚ. Právo sociálnych partnerov, zakotvené v Zmluve o ES, konzultovať s ním pred každou iniciatívou Komisie v oblasti zamestnania alebo sociálnych záležitostí, viesť rokovania o otázkach predložených Komisiou alebo uzatvárať autonómne dohody z vlastnej iniciatívy prinieslo mnoho pozitívnych výsledkov, napr. dohody o rodičovskej dovolenke, o násilí a strese v práci, o práci na diaľku a o dohovorech MOP o námorníkoch. Pracovný dokument útvarov Komisie o práci na diaľku a návrh dohody sociálnych partnerov o Dohovore MOP o námornej plavbe sú súčasťou tejto sociálnej agendy.

Komisia vyzýva sociálnych partnerov, aby naplno využili možnosti ponúkané v rámci európskeho sociálneho dialógu. S ich vedomosťami a získanými skúsenosťami sú tými najpovolanejšími, aby identifikovali meniace sa sociálne skutočnosti a zastávali osobitnú úlohu pri poskytovaní riešenia. EÚ bude aj naďalej napomáhať sociálnemu dialógu aj na sektorovej/priemyselnej úrovni a podporovať implementáciu európskych rámcových dohôd prostredníctvom vnútroštátnych sociálnych partnerov.

5.3. Otvorená metóda koordinácie

Otvorené metódy koordinácie (OMK) sú kľúčovými prvkami sociálnej agendy. Tieto metódy pomohli členským štátom vyvinúť spoločnú predstavu sociálnych výziev, podporili vôľu spolupracovať a vôľu získať jeden od druhého praktické poznatky, vytvorili novú dynamiku v pokračovaní reforiem a ich implementácii a podporili tvorbu politiky viac založenej na znalostiach vedúcej k otvorenosti, transparentnosti a účasti.

Prvá európska stratégia zamestnanosti, s ktorou sa začalo v roku 1997, prispela k vytvoreniu väčšieho počtu a lepších pracovných miest, čím veľmi konkrétne prispela k blahobytu. Otvorená metóda koordinácie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, s ktorou sa začalo v roku 2002, poskytla významnú pomoc členským štátom pri rozvoji ich politik a stratégií v oblasti celoživotného vzdelávania. Výsledky otvorenej metódy koordinácie v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia (ďalej len „sociálna OMK“) v oblastiach, ktoré patria mimo priamu kompetenciu Spoločenstva (napr. dôchodky, rodinné dávky, dávky v invalidite, zdravotná starostlivosť a dlhodobá starostlivosť), ukazujú, že tento proces je významným doplnkom k právnym predpisom EÚ. OMK znázorňuje, ako môže dobrovoľná spolupráca medzi členskými štátmi, ktorá je podporená zo strany EÚ, poskytnúť konkrétnu formu zásady subsidiarity v ich spoločnej snahe využiť na boj proti chudobe a vylúčeniu a na vytvorenie moderných, udržateľných a spravodlivých sociálnych systémov.

Kvantifikované ciele a ukazovatele sa potvrdili ako nevyhnutné na podporu a monitorovanie pokroku na európskej a vnútroštátnej úrovni. Príprava Lisabonskej stratégie po roku 2010 poskytne príležitosť na prehodnotenie pokroku v dosahovaní cieľov a na preskúmanie skutočností, či by bolo možné stanoviť ešte ambicióznejšie ciele (ako napr. vyššia miera zamestnanosti pre mladých ľudí, starších pracovníkov a ženy). Takisto by sa malo zohľadniť zavedenie alebo aktualizácia cieľov v ostatných oblastiach OMK (napr. percentuálny podiel HDP investovaný do ľudského kapitálu, zníženie chudoby, najmä pokiaľ ide o chudobu detí,

²⁶ KOM(2007) 502, 5.9.2007.

zvýšenie úrovne vzdelania, stanovenie cieľov reformy v oblasti dôchodkov, zdravotného systému a systému dlhodobej starostlivosti) s cieľom zohľadniť obnovený záväzok dosahovať výsledky v rámci obnovenej sociálnej agendy. V tejto súvislosti budú potrebné štatistické údaje, ktoré sa získajú v spolupráci s Eurostatom a európskym štatistickým systémom.

Ďalšie opatrenia:

Komisia:

– navrhuje posilniť a využiť celý potenciál sociálnej OMK prostredníctvom uplatňovania niektorých postupov a pracovných metód používaných v rámci Lisabonskej stratégie na skvalitnenie politického záväzku a viditeľnosti (t. j. stanovením kvantitatívnych cieľov), posilniť prepojenie medzi ostatnými politikami, optimalizovať nástroje analýzy a dôkazovú základňu a stimulovať monitorovanie, vzájomné vzdelávanie a partnerské preskúmanie členských štátov (pozri sprievodný dokument),

– zväži návrh odporúčania o aktívnom začlenení (pozri 4.5).

Zhodnotenie sociálnej skutočnosti poukázalo na rastúci konsenzus v tom, že HDP ako miera hospodárskeho výkonu nepostačuje na to, aby sa na nej zakladala reakcia politiky na súčasné komplexné otázky. Komisia bude podporovať rozvoj ukazovateľov blahobytu občanov „okrem HDP“.

5.4. Financovanie EÚ

Kohézna politika a štrukturálne fondy významne prispievajú k podpore príležitostí, prístupu a solidarity tým, že posilňujú konkurencieschopnosť aj sociálnu súdržnosť. V rámci súčasného programového obdobia 2007 – 2013 sa z politiky súdržnosti a najmä z Európskeho sociálneho fondu investuje asi 14 miliárd EUR na posilnenie schopnosti spoločností a pracovníkov predvídať a prekonávať zmeny, približne 26 miliárd EUR na zvýšenie kvality vzdelávania a odbornej prípravy, približne 30 miliárd EUR na zvýšenie úrovne zamestnanosti, ako aj na podporu úsilia v boji proti diskriminácii, 5 miliárd EUR sa investuje do oblastí zdravotníctva a 1,2 miliardy EUR na podporu účasti prisťahovalcov na trhu práce a na zlepšenie ich sociálneho začlenenia. Okrem toho sa v rámci Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín (2007 – 2013) podporuje začlenenie nových prisťahovalcov do členských štátov. Komisia spolupracuje s členskými štátmi na zabezpečení čo najefektívnejšieho využitia týchto investícií, na podporu najmä politických priorít v rámci Lisabonskej stratégie. Ako už bolo uvedené (pozri 4.2), Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii (EGF) podporuje pracovníkov, ktorí prišli o prácu kvôli globalizácii.

Európsky poľnohospodársky zahraničný fond (EPZF) a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) takisto prispievajú k sociálnej agende EÚ tým, že zabezpečujú dostupné zásoby potravín dobrej kvality, zvyšujú konkurencieschopnosť v oblasti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a potravinárskeho odvetvia, ako aj kvalitu zamestnania v rámci týchto oblastí a zvyšujú celkovú kvalitu života a pracovných príležitostí vo vidieckych oblastiach.

Program v oblasti zamestnanosti a sociálnej solidarity 2007 – 2013 (PROGRESS)²⁷ prispieva k uplatňovaniu práva EÚ, k vytváraniu spoločného pochopenia cieľov a priorít EÚ a k posilňovaniu partnerstiev s kľúčovými zúčastnenými stranami na európskej a vnútroštátnej úrovni. Programy Celoživotné vzdelávanie a Mládež v akcii podporujú rozvoj kvalitného vzdelávania a odbornej prípravy a sociálnej integrácie mladých ľudí v súlade s politickými cieľmi otvorenej metódy koordinácie. Väčšia účasť vedeckej spoločnosti a pevnejšie prepojenie s ostatnými prebiehajúcimi aktivitami podporovanými Rámcovým programom pre výskum 2007 – 2013 takisto prispievajú k rozvoju politik založených na znalostiach a vecných faktoch.

5.5. Partnerstvo, dialóg a komunikácia

Príležitosti, prístup a solidaritu je pre všetkých možné dosiahnuť iba prostredníctvom partnerstva medzi európskymi inštitúciami, členskými štátmi, regionálnymi a miestnymi orgánmi, sociálnymi partnermi, občianskou spoločnosťou a ostatnými zúčastnenými stranami, ako aj prípadnými externými partnermi.

Organizácie občianskej spoločnosti fungujú ako významný most medzi Európskou úniou, členskými štátmi a občanmi. Komisia bude aj naďalej podporovať kapacitu mimovládnych organizácií vykonávať činnosť EÚ a aktívne sa zúčastňovať na rozvoji a implementácii politik EÚ.

Podniky v úzkej spolupráci s ostatnými zúčastnenými stranami môžu takisto aktívne prispieť k cieľom obnovennej sociálnej agendy napríklad v oblastiach sociálneho začlenenia a rozvoja zručností.

Občania, podniky a ostatné zúčastnené strany by mali byť lepšie informovaní o príležitostiach ponúkaných Európskou úniou, pričom by sa mohlo stavať na existujúcich službách ako napr. portál pracovných ponúk EURES, SOLVIT, Informačný systém o vnútornom trhu, sieť Enterprise Europe, Europe Direct, Vaša Európa, atď. Asistenčná služba pre jednotný trh je v procese prípravy a táto služba zlepší ponuku informácií, ako aj ich dostupnosť²⁸.

Komisia bude aj naďalej podporovať účasť občanov najmä v súvislosti s Európskym rokom interkultúrneho dialógu 2008. Výsledky tejto iniciatívy musia mať udržateľný vplyv a je potrebné ich zohľadniť vo všetkých príslušných politikách a programoch EÚ.

Komisia sa bude aj naďalej pri zavádzaní obnovennej sociálnej agendy zaujímať o názor občanov a zúčastnených strán.

5.6. Zabezpečenie, aby všetky politiky EÚ podporovali príležitosti, prístup a solidaritu

Rozvoj nástrojov monitorovania založených na vecných faktoch sa stane významným prostriedkom na zabezpečenie toho, aby všetky politiky EÚ zohľadnili ciele súvisiace s podporou príležitostí, prístupu a solidarity. V rámci súčasnej zmluvy sa vyžaduje, aby všetky aktivity Európskeho spoločenstva „boli zamerané na odstraňovanie nerovností a na podporu rovnosti medzi mužmi a ženami“²⁹. Všeobecne sa uznáva, že EÚ by mala pri

²⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/progress/index_en.html

²⁸ SEK(2005)985, 20.7.2005.

²⁹ Článok 3 Zmluvy o ES.

stanovovaní a implementácii všetkých ostatných politík zohľadňovať ciele sociálnej politiky a potrebu bojovať proti všetkým druhom diskriminácie. V rámci aktivít súvisiacich s posúdením vplyvu bude Komisia aj naďalej podrobovať všetky nové hlavné iniciatívy dôkladnej analýze zameranej na sociálny vplyv. Rada pre posúdenie vplyvu bude aj naďalej dbať o to, aby potenciálne vplyvy v sociálnej oblasti a oblasti zamestnania boli pred prijímaním návrhov naplno zohľadnené. Pri hodnotení existujúcich politík bude Komisia venovať väčšiu pozornosť sociálnym vplyvom.

EÚ pri tvorbe právnych predpisov a opatrení týkajúcich sa vnútorného trhu už v súčasnosti vyjadruje silný sociálny reflex. Právne predpisy EÚ o verejnom obstarávaní tak napríklad nechávajú množstvo príležitostí pre orgány, aby tak pri vyberaní najlepšej ponuky mohli zohľadniť sociálne aspekty³⁰. Nové iniciatívy ako monitorovanie maloobchodného distribučného trhu, ako aj cien a kvality základného tovaru by mohli mať pozitívny vplyv na sociálnu oblasť.

6. ZÁVER

Nové sociálne skutočnosti si vyžadujú nové reakcie. Zmeny sú rýchle – a politiky musia držať krok a poskytovať inovatívnu a flexibilnú reakciu na výzvy globalizácie, technologického pokroku a demografického vývoja.

Táto obnovená sociálna agenda je takouto reakciou – znázorňuje ako budú ciele príležitostí, prístupu a solidarity pretavené do konkrétnych opatrení. Agenda je integrovanou politickou reakciou, ktorá dopĺňa Lisabonskú stratégiu a preukazuje záväzok dosahovať výsledky pre občanov. Agenda potvrdzuje, že európske hodnoty zostávajú v centre politík EÚ a že sú integrálnou súčasťou reakcie EÚ na globalizáciu. Odráža pevný záväzok Komisie k sociálnemu rozmeru, ktorý už je stanovený v jej strategických cieľoch na rok 2005 a významne prispieva k zvýšeniu úsilia s cieľom vytvoriť ekonomicky silnú, sociálne zodpovednú a bezpečnú Úniu. Táto agenda a jej opatrenia a nástroje budú preskúmané spolu s Lisabonskou stratégiou po roku 2010.

Komisia vyzýva Radu a Európsky parlament, aby obnovili svoj záväzok k sociálnemu rozmeru Európskej únie tým, že schvália túto obnovenú sociálnu agendu a prijmú sprievodné legislatívne návrhy.

³⁰ Príručka o sociálne zodpovednom verejnom obstarávaní, ktorú vydá Komisia v roku 2009, poskytne podrobné usmernenia a praktické príklady v tomto kontexte.